

критерии и методы исследования, а также характеристика уровней развития творческих способностей школьников в процессе профильного обучения художественной обработки материалов.

**Ключевые слова:** педагогические условия, творческая технологическая деятельность, творческие способности, профильное обучение, художественная обработка материалов.

**Shabaga P. B., Omelchuk O. Pedagogical terms of effective organization of the type teaching of schoolboys to artistic treatment of materials.**

*The article deals with the complex of pedagogical conditions which influences the efficiency of senior pupils' creative technology process at professional school. We mean their creative ability development. We suggest features, criteria and methods of research and characteristic of creative abilities development levels in the process of pupils' professional education of materials art processing.*

**Keywords:** pedagogical conditions, creative technology process, creative ability, pupils' professional education, materials art.

УДК 37.091.12.011.3-051:62/65

Шамчук М. Ю.

### ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ФАХОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ З ОСНОВ ПІДПРИЄМНИЦТВА У МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ТЕХНОЛОГІЙ

*На підставі аналізу освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів та магістрів технологічної освіти запропоновано шляхи формування фахової компетентності у майбутніх вчителів технологій з основ підприємництва.*

**Ключові слова:** компетентність, фахова компетентність, вчитель технологій, основи підприємництва, підприємницька компетентність.

Розвиток ринкових відносин в Україні, її інтеграція до Євросоюзу та орієнтація на європейський освітній простір, швидкі зміни інформаційних технологій впливають на рівень вимог до підготовки майбутніх вчителів технологій.

В таких умовах майбутні вчителі будуть не лише професійно виконувати свої обов'язки, а і спроможні підготувати учнів до життя і праці в умовах ринкового середовища. Саме освітня галузь "Технології" надає широкий спектр можливостей для формування у школярів економічного мислення, економічної культури, сприяє більш продуктивному засвоєнню основних понять ринкової економіки, менеджменту й маркетингу, а також відіграє важливу роль у плані професійного самовизначення учнів. Мова йде про ознайомлення учнів з основами підприємництва, що створить стартову основу для орієнтації та розуміння сучасної економіки та ринкових відносин.

Загальні питання підготовки майбутніх учителів до економічного виховання учнів у навчально-виховному процесі загальноосвітньої школи розглядаються у наукових працях педагогів В. І. Абрамова, А. К. Ахметова, Ю. К. Васильєва, В. О. Дідуха, О. М. Кравчук, В. М. Мадзігона, А. С. Нісімчука, М. П. Свіржевського, О. С. Падалки, І. Ф. Прокопенка, В. К. Розова, І. А. Смолюка, Л. П. Тимчишин, Б. П. Шемякіна, О. Т. Шпака; питанням формування економічної компетентності майбутніх вчителів вивчалися А. Войнаровським, М. Бурдаш, О. Ткаченко, О. Якович. Особливий інтерес становить наукове дослідження Л. Г. Козачок щодо наукового обґрунтування змісту і методики викладання курсу "соціально-психологічні аспекти підприємницької діяльності" (для спеціальності "трудове навчання") [5].

**Метою статті** є визначення та обґрунтування шляхів формування фахової компетентності з основ підприємництва у майбутніх вчителів технологій.

Підготовка майбутнього конкурентоспроможного фахівця освіти в Україні включає фахову компетентність вчителів, що пов'язано зі зміною пріоритетів освітнього процесу в

бік розвивальної, професійно-пізнавальної спрямованості, заснованої на принципах гуманізації та демократизації.

Терміни “компетентність”, “фахова компетентність” на сьогодні активно вживані в науково-педагогічній літературі та в законодавчій базі освітньої галузі.

У новому Законі України “Про вищу освіту” поняття “компетентність” визначають як динамічну комбінацію знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти [6]. Тобто компетентність – сукупність знань, умінь і навичок.

У тлумачних словниках термін компетентність “компетентність” визначається як поінформованість, обізнаність, авторитетність [1, с. 560].

На сьогодні існує багато визначень поняттю “компетентність”.

Так, науковці І. М. Бевзюк, М. С. Головань, Дж. Равен, М. А. Чошанов розглядають “компетентність” як відкриту динамічну систему, яка відображає готовність спеціаліста виконувати діяльність у певних галузях.

Російські вчені І. Зимня та В. Краєвський компетентність у певній галузі трактують як поєднання відповідних знань і здібностей, що дає змогу обґрунтовано висловлюватися про певну сферу та активно діяти в ній. А. Хуторський зазначає, що поняття “компетентність” – це здатність людини володіти відповідною компетенцією, яка включає в себе її особистісне ставлення до неї та предмету діяльності. [7, с. 117].

Фахова компетентність становить собою систему компетентностей, які прописані в наказі міністерства освіти і науки України № 665 від 01.06.2013 “Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів” [4].

Згідно наказу загальними фаховими компетентностями вчителя технологій є: професійна педагогічна, технологічна, загальнонаукова, інформаційна та комунікативна компетентності.

Проте сьогодні пріоритетним завданням реформування сфери загальної середньої освіти в Україні є організація профільного навчання старшокласників. Необхідність такого навчання зумовлена потребами сьогодення – посиленням ключової місії школи у професійному визначенні старшокласників, створенням умов для розвитку творчої особистості, здатної ефективно працювати та навчатися упродовж усього життя.

Технологічне профільне навчання, що включає такі спеціалізації: інформатика, виробничі технології, проектування і конструювання, дизайн, транспорт, менеджмент, побутове обслуговування, народні ремесла та інші, передбачає поглиблене вивчення старшокласниками основ будь-якого з видів сучасного виробництва і оволодіння спеціальними знаннями на рівні початкової професійної освіти.

Особливістю технологічного профілю є співпраця з навчально-виробничими комбінатами, який здійснює трудову, профільну, професійну та підприємницьку підготовку учнівської молоді та забезпечує задоволення освітніх запитів з профільного та професійного навчання, організовує вивчення спецкурсів та курсів за вибором.

Таким чином технологічна освіта в умовах профільної школи повинна готувати фахівців, які крім загальних фахових компетентностей повинні володіти спеціальними. Відповідно до наявних спеціалізацій технологічного профілю актуальним є питання пошуку шляхів формування фахової компетентності з основ підприємництва у майбутніх вчителів технологій як інтегровану систему, яка буде включати економічну (загальні знання про економіку) та підприємницьку компетентності.

Підприємницька компетентність – це здатність майбутнього вчителя технологій використовувати знання, вміння та навички з основ підприємництва в процесі педагогічної діяльності або при створенні власного бізнесу, а саме як здатність довести свої наукові здобутки до комерціалізації та впровадження їх в певній галузі економіки.

Економічна компетентність – теоретична та практична здатність фахівця раціонально

використовувати матеріальні, фінансові, людські та власні ресурси на основі сукупності певних практично спрямованих знань.

Необхідним є комплексне навчання майбутніх вчителів технологій основам підприємництва. Основними цілями підготовки майбутніх вчителів технологій в галузі підприємництва є:

- формування уявлення про роль і місце підприємницьких знань у суспільстві;
- формування уявлень про закономірності розвитку суспільства з ринковим механізмом господарювання;
- розвиток особистості схильної до підприємницької діяльності;
- формування економічного мислення, економічної інтуїції;
- всебічне розкриття економічних процесів пов'язаних з виробництвом;
- розкриття механізму втілення підприємницької ідеї та заснування власної справи.

Знання та вміння з основ підприємництва формуються у процесі вивчення навчальних дисциплін математичної, природничо-наукової підготовки і професійної та практичної підготовки [2].

Загалом переважна частина з них і утворюють трьохрівневу систему підготовки майбутніми вчителями технологій формування фахової компетентності з основ підприємництва.

Так, до початкового рівня відносяться техніко-технологічні дисципліни: “Основи техніки і технології”, “Стандартизація, управління якістю і сертифікація”, “Технологія виробництва конструкційних матеріалів”, “Основи ергономіки”.

Другий рівень – базовий, представлений вивченням навчальної дисципліни “Економіка і організація виробництва”.

Третій – вищий (креативний) рівень представляє поглиблене вивчення у форматі за вибором студента навчальної дисципліни “Основи менеджменту”.

Важливою складовою у економічній підготовці майбутніх вчителів технологій повинна бути навчальна дисципліна “Економічна теорія”, яка крім основних економічних знань і вмінь, повинна економічно обґрунтовувати технічні та технологічні особливості вироблення виробів.

Підготовка магістрів технологічної освіти за спеціалізацією “Підприємницька діяльність та електронний бізнес” [3] передбачає вивчення ряду економічних дисциплін, в чому ми вбачаємо один із шляхів формування фахової компетентності з основ підприємництва у майбутніх вчителів технологій.

Проаналізуємо навчальні дисципліни та їх змістове наповнення в контексті теми нашого дослідження.

Для поглиблення та закріплення теоретичних знань доцільно в навчальній дисципліні “Основи маркетингу” запровадити виконання індивідуального науково-дослідного завдання “Маркетингове дослідження товару” в три етапи:

I. Загальна характеристика досліджуваного товару.

II. Розробка анкети. Збір та обробка отриманої інформації. Підготовка узагальнюючого звіту з отриманих результатів.

III. Створення нового товару з унікальними характеристиками. Реклама товару.

Особливістю навчальної дисципліни “Менеджмент малого бізнесу, кадрова політика” є можливість формування економічного мислення у процесі використання проблемного навчання та ситуаційних вправ з менеджменту; проведення бізнес-кейсів, тренінгів, семінарів; виконання індивідуальних та групових творчих завдань.

Практичні знання ведення власного бізнесу можна отримати при розробці та відкритті власного інтернет-магазину на практичних заняттях з навчальної дисципліни “Основи електронного бізнесу”.

Краще зрозуміти сутність підприємництва та проблеми введення бізнесу допомагає навчальна дисципліна “Бухгалтерський облік та фінансова звітність”, а саме використання програмного забезпечення “1С: Підприємство”, як платформи для розробки програмних рішень для обліку та управління.

Побудова структурно-логічних схем при вивченні навчальної дисципліни "Підприємницьке право" сприятиме систематизації знань.

Креативний тип мислення та орієнтація на дослідницьку роботу можна формувати при виконанні комплексних аналітично-розрахункових задач з навчальної дисципліни "Економічна безпека підприємства".

Закріплюючим етапом є проходження виробничої (технологічної) практики за профілем "Підприємницька діяльність та основи електронного бізнесу", яка розширить і поглибить знання студентів з основ економічної науки (основ менеджменту маркетингу тощо), удосконалисть практичні вміння і навички створення ділової документації, презентацій, розрахунків в програмі Microsoft Excel та інших професійних програмах.

**Висновки.** Таким чином, ми дійшли до висновку, що для професійного становлення майбутніх фахівців технологічної освіти в сучасних ринкових умовах необхідне формування у них фахової компетентності з основ підприємництва, що поєднує систему таких спеціальних компетентностей як економічна та підприємницька.

#### *Використана література:*

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел.]. – К.; Ірпінь : ВТФ "Перун", 2009. – 1736 с.
2. Навчальний план бакалаврів 6.010103 "Технологічна освіта" Інститут гуманітарно-технічної освіти НПУ імені М. П. Драгоманова.
3. Навчальний план магістрів 8.01010304 "Технологічна освіта" Інститут гуманітарно-технічної освіти НПУ імені М.П. Драгоманова.
4. Наказ міністерства освіти і науки України № 665 від 01.06.2013 "Про затвердження кваліфікаційних характеристик професій (посад) педагогічних та науково-педагогічних працівників навчальних закладів" [Електронний ресурс]. – Доступно з : <http://www.mon.gov.ua/ru/about-ministry/normative/1672->
5. Наукове обґрунтування змісту і методики викладання курсу "Соціально-психологічні аспекти підприємницької діяльності" (для спеціальності "Трудове навчання") : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Л. Г. Козачок. – Київ, 2002. – 23 с.
6. Про вищу освіту : Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. – Доступно з : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
7. Хуторской А. В., Хуторская Л. Н. Компетентность как дидактическое понятие: содержание, структура и модели конструирования // Проектирование и организация самостоятельной работы студентов в контексте компетентностного подхода : межвуз. сб. науч. тр. / под ред. А. А. Орлова. – Тула : Изд-во Тул. гос. пед. ун-та им. Л. Н. Толстого, 2008. – Вып. 1. – С. 117-137.

#### *References:*

1. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy / [uklad. i holov. red. V. T. Busel.]. – K.; Irpin : VTF "Perun", 2009. – 1736 s.
2. Navchalnyi plan bakalavriv 6.010103 "Tekhnolohichna osvita" Instytut humanitarno-tekhnichnoi osvity NPU imeni M. P. Drahomanova.
3. Navchalnyi plan mahistriv 8.01010304 "Tekhnolohichna osvita" Instytut humanitarno-tekhnichnoi osvity NPU imeni M. P. Drahomanova.
4. Nakaz ministerstva osvity i nauky Ukrainy № 665 vid 01.06.2013 "Pro zatverdzhennia kvalifikatsiinykh kharakterystyk profesii (posad) pedahohichnykh ta naukovy-pedahohichnykh pratsivnykiv navchalnykh zakladiv" [Elektronnyi resurs]. – Dostupno z : <http://www.mon.gov.ua/ru/about-ministry/normative/1672->
5. Naukove obgruntuvannia zmistu i metodyky vykladannia kursu "Sotsialno-psykholohichni aspekty pidpriemnytskoi diialnosti" (dlia spetsialnosti "Trudove navchannia") : avtoref. dys. ... kand. ped. nauk : 13.00.02 / L. H. Kozachok. – Kyiv, 2002. – 23 s.
6. Pro vyshchu osvitu : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1556-VII [Elektronnyi resurs]. – Dostupno z : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
7. Khutorskoy A. V., Khutorskaya L. N. Kompetentnost kak didakticheskoe ponyatie: sodержanie, struktura i modeli konstruirovaniya // Proektirovanie i organizatsiya samostoyatelnoy raboty studentov v kontekste kompetentnostnogo podkhoda : mezhvuz. sb. nauch. tr. / pod red. A. A. Orlova. – Tula : Izd-vo Tul. gos. ped. un-ta im. L. N. Tolstogo, 2008. – Vyp. 1. – S. 117-137.



**Шамчук М. Ю. Пути формирования профессиональной компетентности по основам предпринимательства у будущих учителей технологий.**

На основании анализа образовательно-профессиональной программы подготовки бакалавров и магистров технологического образования предложены пути формирования профессиональной компетентности у будущих учителей технологий по основам предпринимательства.

**Ключевые слова:** компетентность, профессиональная компетентность, учитель технологий, основы предпринимательства, предпринимательская компетентность.

**Shamchuk M. Yu. Ways of forming of professional competence on bases of enterprise for the future teachers of technologies.**

On the basis of educational and vocational programs for bachelors and masters in educational technology offers ways of formation of professional competence of future teachers of technology on the basics of entrepreneurship.

**Keywords:** competence, professional competence, teacher technology basics of entrepreneurship, entrepreneurial competence.

УДК 37.091.12.011.3-051:004

**Шевченко В. В.**

## **ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІН ІНФОРМАТИЧНОГО ЦИКЛУ**

Ефективне застосування різноманітних засобів інтернет-технологій, і, перш за все інформаційних і комунікаційних засобів, сприятливо впливають на всю систему освіти. Інтернет-технології в процесі навчання стають каталізатором передової педагогічної теорії, наукові основи якої орієнтовані на розвиток особистості та індивідуальності майбутнього фахівця.

**Ключові слова:** інформаційні технології, ЕОМ, ІТ, інформаційна компетентність, компетентісний підхід, інформаційна грамотність та самостійна навчальна діяльність.

Основна передумова становлення інтернет-супроводу освітнього процесу в фаховій підготовці майбутніх учителів обумовлена важливою необхідністю підготовки фахівця, здатного до реалізації своїх професійних функцій в умовах нового досконалого інформаційного становища в суспільстві. Така підготовка означає формування у майбутнього вчителя навичок швидкої орієнтації в інформаційному потоці глобальної мережі, аналізу цього потоку з погляду змісту освіти, набуття майбутнім фахівцем знань про дидактичні можливості різних телекомунікаційних технологій і їх функції в навчально-виховному процесі, формування у майбутнього вчителя умінь застосовувати телекомунікаційні технології для успішного вирішення професійних завдань в умовах могутньої інформаційної дії з боку глобальної мережі. Перераховані вміння і навички можуть сформуватися у процесі навчання лише в тому випадку, якщо сама організація навчально-виховного процесу зумовлює їх формування. Реальне впровадження інтернет-технологій у навчальний процес, наукову діяльність, організаційну роботу і міжособистісне спілкування визначається тим, наскільки їх використання стає природною потребою, асоціюється в свідомості з комфортністю умов професійної діяльності. Саме ця потреба, обумовлена вміннями роботи з ресурсами глобальної мережі, є однією з відмінних рис сучасного фахівця.

Упровадження інтернет-технологій у процесі фахової підготовки учителів обумовлене цілим рядом педагогічних умов і дидактичних принципів забезпечення процесу навчання інформаційних дисциплін.

Під педагогічними умовами розуміється сукупність взаємопов'язаних чинників, що детермінують цілеспрямованість освітньо-виховного процесу з використанням сучасних інтернет-технологій, що забезпечують формування особистості із заданими якостями [10]. До таких